

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:04.02.2021 ✓Accepted/Kabul:21.02.2021

DOI:10.30794/pausbed.874414

Araştırma Makalesi/ Research Article

Çıtak, E. (2021). "Terörle Mücadelede İstihbarata Başvuru: Açık Kaynak İstihbaratının Kullanımı", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 46, Denizli, ss. 163-179.

TERÖRLE MÜCADELEDE İSTİHBARATA BAŞVURU: AÇIK KAYNAK İSTİHBARATININ KULLANIMI

Emre ÇITAK*

Öz

Terörizm tecrübe edilen dönemin en önemli güvenlik meselelerinden birini oluşturmaktadır. İnsani, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde ciddi bir tehdit olarak terörizmle ve imkân ve kabiliyetleri olağandışı bir gelişme gösteren terör örgütleriyle mücadele de bu bağlamda ciddi bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmada açık kaynak istihbaratının terörle mücadele içindeki rolü ele alınmaktadır. İstihbaratta toplamada başvurulan pek çok yöntem ve teknik bulunmaktadır. Açık kaynak istihbaratını özel kılan ise toplama faaliyetlerinde maliyet, erişilebilirlik, yasallık ve risk gibi kıstaslardaki avantajıdır. Terör örgütlerine karşı yürütülen mücadelede açık kaynaklardan toplananlar, istihbarat çarkına işlerlik kazandıran önemli girdilerdir. Çalışmada öncelikle istihbaratta toplama ve açık kaynak istihbaratı üzerine geniş bir çerçeve çizilecektir. Böylece bu konuda yapılacak araştırmalar için Türkçe literatüre mütevazı bir katkı sunulması planlanmaktadır. İkinci bölümde ise terörle mücadele kapsamında istihbaratın rolü ve toplama faaliyetlerinde açık kaynak analizinin önemi ortaya konulmaya çalışılacaktır. Burada terör örgütleri ve faaliyetleriyle ilgili nelerin, nasıl ve ne ölçüde toplanılabildiği ifade edilecektir. Burada karanlık internet konusunu da vurgu yapılacaktır. Çalışma, terörle mücadele-açık kaynak istihbaratı ilişkisinin yer aldığı bir listeleme ve değerlendirme ile sona erecektir.

Anahtar sözcükler: *Terörizm, Terörle Mücadele, İstihbarat, Açık Kaynak İstihbaratı.*

APPLICATION TO INTELLIGENCE IN COUNTERTERRORISM:THE USE OF OPEN SOURCE INTELLIGENCE

Abstract

Terrorism constitutes one of the most important security issues of the period experienced. The fight against terrorism as a serious threat at humanitarian, national, regional and international levels, and against terrorist organizations, whose capabilities and capabilities have shown an unusual development, also stands out as a serious problem in this context. This study examines the role of open source intelligence in the fight against terrorism. There are many methods and techniques used in intelligence gathering. What makes open source intelligence special is its advantage in terms of cost, accessibility, legality and risk in collection activities. In the fight against terrorist organizations, those gathered from open sources are important inputs that make the intelligence circle operational. In the study, first of all, a broad framework will be drawn on intelligence gathering and open source intelligence. Thus, it is planned to make a modest contribution to the Turkish literature on this subject. In the second part, the role of intelligence in counterterrorism applications and the importance of open source analysis in collection activities will be tried to be revealed. Here, what, how and to what extent can be gathered regarding terrorist organizations and their activities will be expressed. The issue of dark internet will also be emphasized here. The study will end with a listing and evaluation of the counterterrorism-open source intelligence relationship.

Key Words: *Terrorism, Counterterrorism, Intelligence, Open Source Intelligence.*

*Doç. Dr., Hitit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, ÇORUM.
e-posta:emrecitak@hitit.edu.tr , (<https://orcid.org/0000-0002-8704-6495>)

Giriş

Terörizm tecrübe edilen dönemin en önemli güvenlik meselelerinden birini oluşturmaktadır. İnsani, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde korkutucu bir tehdit olarak terörizmle ve imkan ve kabiliyetleri olağandışı bir gelişme gösteren terör örgütleriyle mücadele de bu bağlamda ciddi bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Uzun yıllar boyunca güvenlik gündeminin başat konularından biri olmaya devam eden terörizm; gayrimeşru, gayri ahlaki, gayri insani ve gayri resmi bir strateji olarak tanımlamak mümkündür. Şiddete ve şiddetin getirdiği vahşete dayanan bu stratejiyi uygulayan aktör, amaçları doğrultusunda hedef toplum ve devletten taviz elde etmeye çalışmaktadır.

Zaman içinde örgütsel yapı, finansal imkân, ideoloji ve teknoloji gibi noktalarda örgütlerin yaşadığı gelişmelerle birlikte terörizmin de farklı bir boyuta geçtiği belirtilebilmektedir. Çalışmanın ilgili bölümünde de ifade edildiği üzere bu boyut yeni terörizm olarak nitelenmektedir. Belirlenmiş nihai amaca ulaşmak için uygulanan terörizm stratejisi; yöntemleri, teknik ve taktiklerinde gözlemlenen dönüşüm ortaya konulması gereken mücadeleyi de zorlaştırmaktadır. Terörle mücadele askeri veya askeri olmayan pek çok strateji ile gerçekleştirilebilirken, terörizmdeki dinamizm bu mücadeleyi sekteye uğratabilmektedir. Terörizmle mücadele yaşanan her türlü sorun, doğrudan güvenlik zaafı ve ağır bir maliyet olarak dönmektedir.

İstihbarat faaliyetleri terörle mücadelenin her aşamasında ciddi bir katkı sağlamaktadır. Toplamadan takibe, analizden karşılaştırmaya, işaretlemeye kadar geniş bir çerçevede istihbarat çalışmaları terörizm karşısında etkili bir başvuru aracıdır. Terörle mücadele öncelikle, şiddetin kaynağındaki ideolojik altyapıyı ve örgütsel yapılanmayı anlamakla başlamaktadır. Bu bağlamda da istihbarat örgütleri; terör örgütlerinin organizasyonu, yönetici kadrosu, faaliyetleri, üye kazanma yöntemleri, eylemleri, finansal kaynakları, etkili oldukları bölgeler, iletişim kanalları ve propaganda faaliyetleri üzerinde yoğun çalışmalar yürütmektedirler. Faaliyetlerin temelinde de toplama yatmakta, ulusal imkanlarla terör örgütleri hakkında veri, haber, bilgi, belge, dosya gibi hamlar toplanmaktadır. Söz konusu toplama faaliyetlerini; insan istihbaratı, teknik istihbarat ve açık kaynak istihbaratı olarak ana başlıklarda incelemek mümkündür.

Bu çalışmanın temellendiği noktalardan birini oluşturan açık kaynak istihbaratı; başta diğer devletlerle ilgili ihtiyaç duyulanların toplanması için bir alternatif yöntem olarak görülürken günümüzde pek çok farklı aktöre karşı yararlanılan temel bir toplama yöntemi haline gelmiştir. Günümüzde istihbarat örgütlerinin toplama faaliyetlerinin büyük kısmını açık kaynaklar üzerinde gerçekleştirdikleri değerlendirilmektedir. Açık kaynak faaliyetlerinin hedefinde; devletler, uluslararası örgütler, sivil toplum kuruluşları, terör örgütleri, bireyler, ticari girişimler ve çok uluslu şirketler de olabilmektedir. Bilgi ve teknoloji alanlarındaki gelişmelerle birlikte oluşan dışa açılım ve şeffaflaşma süreçleri devasa bir "açık saha" yaratmıştır. Bu saha, istihbarat için en değerli şey olan bilgiyi vaat etmektedir. Terörle mücadelede kapsamında da bu açık saha oldukça kullanışlı olmaktadır. Hem geleneksel hem de bilgisayar sistem ve ağların gelişmesiyle var olan yeni açık kaynaklar terörle mücadele istihbaratının da çalışma alanını genişletmiştir. Özellikle internetin yaygınlaşmasıyla birlikte terör örgütlerinin de bu alandaki daha çok var olduğu gözlemlenmektedir. Öyle ki terör örgütleri sosyal medya platformlarında ısrarla etkin olmaya çalışmakta ve bununla ilgili stratejiler geliştirmektedirler. Terör örgütlerinin sözde liderlerinin ve yönetici kadrosunun video ve ses kayıtlarının dolaşıma sokulması, twitter, youtube ve facebook gibi sosyal etkileşim ağlarında doğrudan veya paravan hesaplar üzerinden yayın yapmaları, sözde ideolojilerini paylaştıklarını web sayfaları oluşturmaları söz konusu sahadaki hacmi genişletmektedir.

Bu çalışmada açık kaynak istihbaratının terörle mücadele içindeki rolü ele alınmaktadır. Bilindiği üzere istihbaratta toplamada başvurulmuş pek çok yöntem ve teknik bulunmaktadır. Açık kaynak istihbaratını özel kılan ise toplama faaliyetlerinde maliyet, erişilebilirlik, yasallık ve risk gibi faktörlerdeki avantajıdır. Terör örgütlerine karşı yürütülen mücadelede açık kaynaklardan toplananlar, istihbarat çarkını döndüren önemli girdilerdir. Çalışmada öncelikle istihbaratta toplama ve açık kaynak istihbaratı üzerine geniş bir çerçeve çizilecektir. Böylece bu konuda yapılacak araştırmalar için Türkçe literatüre mütevazı bir katkı sunulması planlanmaktadır. İkinci kısımda ise terörle mücadele kapsamında istihbaratın rolü ve toplama faaliyetlerinde açık kaynak analizinin önemi ortaya konulmaya çalışılacaktır. Burada terör örgütleri ve faaliyetleriyle ilgili nelerin, nasıl ve ne ölçüde toplanılabildiği ifade edilecektir. Ayrıca açık kaynaklardan toplanılanların, terörle mücadele gibi zafiyete yer vermeyecek bir

alandaki güvenilir olarak kabul edilip edilmeyeceği tartışılacaktır. Burada karanlık internet konusunun da değinilmesi gereken bir noktayı oluşturduğunu ifade etmek gerekmektedir. Çalışma, terörle mücadele-açık kaynak istihbaratı ilişkisinin yer aldığı bir listeleme ve değerlendirme ile sona erecektir.

1. İSTİHBARATTA TOPLAMA VE AÇIK KAYNAK İSTİHBARATI

1.1. İstihbaratta Toplama

Stuart Farson'un (1989: 53) da uzun yıllar önce ifade ettiği üzere istihbarat literatürü oldukça kapsamlıdır ve giderek de büyümektedir. Doğrudan istihbarat üzerine ve güvenlik politikaları, savunma, casusluk, veri toplama, örtülü operasyon, istihbarat örgütleri, propaganda, kamu düzeni, gözetim, dezenformasyon ve politik şiddet gibi istihbaratla doğrudan bağlantılı olan konularda kitaplar, makaleler, raporlar, medya yayınları ve belgeseller yayınlanarak alandaki çalışmalar çeşitlenmektedir. Bu nedenle de hemen her sosyal bilim kavramı gibi istihbarat tanımlamasında tam bir uzlaşma olmadığı ve konunun farklı boyutlarını öne çıkaran pek çok tanımın olduğunu belirtmek gerekmektedir.

İstihbarat ulusal güvenlik meselesiyle ilgili karar alıcıların kullanılması için bilgi altyapısı oluşturan faaliyetlerle ilgilidir. Mark Lowenthal'ın (2009) genel tanımıyla istihbarat; ulusal güvenlik için önemli olan bilgilerin talep edildiği, toplandığı, analiz edildiği ve yetkili mercilere sunulduğu süreci, bu süreçte ortaya çıkan ürünleri, süreç ve ürünün korunmasını ve yasal otoritenin talep ettiği operasyonların gerçekleştirilmesini kapsamaktadır. Sherman Kent (1949), alandaki öncü akademik çalışmalardan birini kaleme alırken istihbaratı bilgi, faaliyet ve organizasyon olarak incelemiştir. Ünal Acar (2011: 75) ise ulusal çıkarlar üzerine kurulu temel amacı doğrultusunda istihbaratı; ihtiyaç duyulan bilgilerin sahip olunan imkanlarla toplanması, toplananların tasnif edilmesi, kıymetlendirilmesi ve yorumlanması ile tehditlerin öngörülmesi ve stratejik planların hazırlanması olarak ifade etmektedir. İstihbarat genel çerçevesiyle karar alıcılar ve politika yapıcılar için belirsizliğin aşılmasında ve ulusal güvenlik çalışmalarının yapılmasında görev üstlenen kurumsal bir faaliyet alanı olarak öne çıkmaktadır (Johnson, 2010: 5-7).

İstihbarat devletlerin çevrelerini algılamaları ve öncelikleri doğrultusunda gereken nihai bilgilerin elde edilmesi için gerekli bir başvuru aracı olarak görülmektedir (Treverton, 2004: 79). İstihbarat çalışmaları dış politika ve güvenlik gibi konularda karar alıcı merci konumunda olanlar için sözlü veya yazılı bir iç görüş sağlamaktadır. Bu bağlamdaki değerlendirmeler, diğerleri olarak atfedilenlerin gücü ve niyetleri konusunda resmi bir algı oluşturmaktadır (Wark, 1993: 3). Shulsky ve Schmitt (2002: 1-2) istihbaratı; devletin ulusal güvenlik çıkarlarını gerçekleştirmek ve düşmanlarından gelebilecek tehditleri bertaraf etmek için politikaların oluşturulması ve hayata geçirilmesiyle ilgili bilgi olarak tanımlamaktadırlar.

Alan Breakspear'ın (2013: 688) yeni bir tanımlama arayışıyla yaptığı yaklaşımı da ifade etmek gerekmektedir. Ona göre istihbarat; etkin ve sağlam adımlar atabilmek için zaman içindeki değişimi tahmin eden, öngörü ve iç görüş içeren kurumsal bir kapasitedir. Söz konusu kapasite, tehdidi temsil eden olumsuz veya fırsatı temsil eden olumlu olabilecek yaklaşan değişimi tanımlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca istihbarat rakipler veya hedefler hakkında toplama, toplanılanların işlenmesi, ortaya çıkan ürünün dağıtılması, bu süreçlerin korunması ve örtülü operasyonların gerçekleştirilmesi gibi temel işlevleri olan bir alanı oluşturmaktadır (Stout ve Warner, 2018: 519-522).

Genel olarak devletin politikaları ve öncelikleri doğrultusunda belirlenen ihtiyaçların, istihbarat örgütlerince görev olarak üstlenilmesiyle birlikte planlama aşaması gerçekleşmektedir. Bu noktadan sonra da toplama faaliyetleri başlamaktadır. Toplama faaliyetleri; belirli süreyle, belirli hedefe ve belirli bir konuyla kısıtlanarak veya bütüncül bir yaklaşımla yönlendirilebilmektedir. Toplamanın hedefleri devletlerden bireylere kadar değişebilmekte, konu alanları askeriden bilimsel özelliklere kadar çeşitlenmekte, kullanılan yöntemlere göre farklı isimler altında incelenebilmektedir.

Toplama, istihbarat çalışmalarının önemli bir kısmını oluşturmakta ve diğer süreçlerin üzerine kurulu olduğu aşamayı ifade etmektedir. İstihbarat üretim süreci veya başka bir tabirle istihbarat çarkı (döngüsü) istihbarat faaliyetinin adımlarını ifade etmektedir. Her ne kadar çeşitli kaynaklarda değişse de istihbarat üretim sürecinin; planlama ve ihtiyaç belirleme, toplama, işleme ve analiz, dağıtım gibi aşamaları bulunmaktadır. Kimi yaklaşımlar

ise işleme-analiz süreçlerini ayırarak işleme-anlamlandırma ve analiz-üretim gibi iki farklı aşamayı ele almaktadır. Genel bir anlayış istihbarat; süreç sonunda talep edene ulaştırılan nihai ürün olarak tanımlanabilmektedir. Politika yapıcı mercilerinden gelen ihtiyaçlar bağlamında hedeflerden ham verilerin toplanması, toplanılanların sınıflandırılması, değerlendirilmesi, yorumlanması ve dağıtımının gerçekleştirilmesi istihbarat döngüsünü tamamlamaktadır. Bu süreci birbirini izleyen edilgen aşamalar olarak değil, etkileşimli, geribildirimi olan ve kesin başlangıç-son adımlarından söz edilemeyen bir döngü olarak ifade etmek gerekmektedir (Herman, 1996: 100-113; Treverton, 2004: 106; Seren, 2017: 249-266). Pek tabii bu aşamalara ek olarak bazı öneriler de bulunmaktadır. Örneğin Hulnick (2006) karşı istihbarat ve gizli operasyon süreçlerinin de eklenmesi gerektiğini belirtken, tüm süreci bir bütün olarak düşünmenin faydasına dikkat çekmektedir.

İstihbarat ürününün ortaya koyan istihbarat üretim süreci için gerekli hamların elde edilmesini istihbaratta toplama olarak ifade etmek mümkündür. Toplama yöntemleri her ne kadar farklı başlıklar altında tanımlansa da hem genel bir çerçeveye çizebilmek hem de alandaki karışıklığın önüne geçebilmek için insan istihbaratı, teknik istihbarat ve açık kaynak istihbaratı olmak üzere üç üst grupta incelenebilmektedir. İnsan istihbaratı veya insan temelli istihbarat, toplama faaliyetlerinde doğrudan sahadaki kişilerin kullanılmasını ifade etmektedir. İnsan kaynaklarından veya insanlar tarafından yapılan toplamayı ifade etmektedir. Teknik istihbarat ise toplamada her türlü teknik ve teknoloji araç, cihaz ve yöntemin kullanılmasıdır. Görüntü, sinyal ve iz-ölçüm istihbaratlarını bu üst başlık altında incelemek mümkündür. Son olarak bu çalışmanın da konusunu oluşturduğu üzere açık kaynak istihbaratı ise, kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgi ve veri toplama faaliyetleri olarak tanımlanabilmektedir (Lerner and Lerner, 2004; Quiggin, 2007: 47-58; Lowenthal, 2009: 71-116; Steele, 2010: 1-46).

Toplama yöntemi tercihinde ekonomiklik, ihtiyaca cevap verme ve diğer yöntemlerle tamamlayıcılık olmak üzere önemli üç kıstas ortaya çıkmaktadır. Tercih; ülkeden ülkeye, zamandan zamana, hedeften hedefe değişebilmektedir (Yılmaz, 2019: 333-338). Toplama yöntemi seçiminde; hedef, konu, süre, zaman, konjonktür, ulusal imkan ve kabiliyet etkili olan faktörlerdir. Toplama yöntemlerinden veya tekniklerinden kıyaslanmasının yapılması oldukça zor ve bir bakıma da sonuçsuz bir iştir. Hiç şüphesiz ki toplama yöntemlerinin hepsinin avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır. Bir yöntemin son derece yararlı olduğu bir durumda başka bir yöntem etkisiz kalabilmektedir. Diğer yönden toplanılanların değerlendirilmesi için farklı yöntemlerle elde edilenlerin karşılaştırılması oldukça önemlidir. Bu nedenlerle toplamada bütün yöntem ve tekniklerin kullanıldığı tüm kaynak istihbaratı uygulanması alanda geçerli olan yaklaşım haline gelmiştir. Devletlerin toplamada; insan temelli, teknik şemsiyesindeki ve açık kaynaklarla yapılan tüm faaliyetleri aynı anda işe koştukları bilinmektedir. Örneğin organize suç örgütlerinin faaliyetleri için sahadan ve içeriden bilgi sağlayacak görevlilerin çalışmaları, suçluların aralarındaki iletişimin ve para hareketinin teknik takibi ve sosyal medya paylaşımlarının izlenmesi eş zamanlı gerçekleştirilmelidir. Diğer tarafta hedefte olan bir devletin siyasi, askeri, ekonomik, demografik, teknik, bilimsel, coğrafi, kültürel bilgilerinin belirlenmesinde en faydalı olacak yaklaşım tüm kaynak istihbaratının gerçekleştirilmesidir. Böylece toplanılan parçalar birbirini tamamlayabilmektedir.

1.2. Açık Kaynak İstihbaratı

İstihbarat alanında en bilinen isimlerinden biri olan Micheal Warner (2002: 20), istihbaratın tanımlanmasında "gizliliğin" anahtar sözcük olduğunu vurgulamakta ve sırlar olmadan istihbaratın da olmayacağını ifade etmektedir. Analiz, toplama veya operasyon aşamalarında gizliliğin öneminin özellikle altını çizmektedir. Hiç şüphesiz gizlilik istihbaratın liste başı ilkesi ve hassasiyetidir. Bu ilke istihbarat örgütlerinin yaptığı çalışmaların gizlilik içinde yürütülmesi ve ülkenin gizli bilgilerinin korunması şeklinde ele alınmaktadır (Çıtak, 2017:83-84). Toplamadan görevlendirmelere, ilgili teknolojik altyapıdan istihbarata karşı koyma faaliyetlerine kadar istihbaratın doğasında gizlilik temelde var olmaktadır. Tam da bu noktada açık kaynaklar üzerinden yürütülen faaliyetlerin, gizlilik perdesiyle ilişkisi sorgulanmaktadır. Fakat Alan Breakspear'ın (2013:687) da ifade ettiği üzere açık kaynak istihbaratı, istihbaratın gizliliğine yönelik bir zarar oluşturmamakta, sadece yürütülen faaliyetlerin gizli veya yasa dışı yöntemler üzerine kurulu olduğu yönündeki anlayışın değişmesi durumunu ortaya koymaktadır.

Açık kaynak, herkesin erişim sağlayabileceği ve sınırsız paylaşımına sunulmuş kaynakları ifade etmektedir. Açık bilgi ve açık veri ise söz konusu açık kaynaklarda yer alan erişimde, paylaşımında ve işlemede herhangi bir sınırlama bulunmayanlardır. Açık kaynak istihbaratı da tam olarak açık kaynaklar ve buradaki bilgi ve veriler üzerinden

tanımlanmaktadır. Genel bir yaklaşımla açık kaynak istihbaratını, kamuya açık kaynaklardan verilerin edinilmesini ve işlenmesini içeren bir toplama türü olarak ele almak mümkündür. Bu yöntemde, toplama faaliyetinin herkese açık kaynaklara yöneltilmesi durumu vardır. Söz konusu açık kaynaklar; askeri, ekonomik, siyasi, ticari, coğrafi, kültürel, bilimsel ve teknolojik alanlarda geniş yelpazede bilgi sağlayabilmektedir. Açık kaynak istihbaratı, devletlerin ihtiyaçları ve sorunlarını çözmeleri için istihbarat gereksinimlerini karşılayan yöntemlerden birini oluşturmaktadır. Toplamada yaratıcılık, şifreleme ve şifre çözmede seçici beceri, açık-şeffaf bilgilerin ihtiyaçlar doğrultusunda birleştirilme süreçleri bu toplama türünü özel bir hale getirmektedir (Glassman ve Kang, 2012:675). Açık kaynak istihbaratının casusluk veya yasa dışı yollarla gizli elde edilen veya kamuya kapalı olan bilgilerle herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır. Bu tür kaynaklar her zaman var olmuştur; fakat günümüz toplumlarında yakın zamanlarda kaynak çeşitliliğinin, bilgi üretimin, paylaşımı ve işlenmesi için imkânların artması konuya farklı bir boyut kazandırmıştır (Gibson, 2004:19). Eldridge, Hobbs ve Moran (2018:392-393) açık kaynak analizinin istihbarat üretimiyle ilgili geniş sürece önemli bir katkı sağladığını belirterek fiziksel, beşeri, yapısal, örgütsel ve kaynakla ilgili olmak üzere uygun imkanların var olması durumunda devletlerin ciddi bir altyapıya sahip olacağını ifade etmektedirler.

Açık kaynakları çevrimdışı ve çevrimiçi olarak iki grupta incelemek mümkündür. Radyo ve televizyon yayınları, gazeteler, teknik, popüler veya akademik dergiler, devlet kurumlarının veya hükümet dışı kuruluşların raporları, süreli faaliyet raporları, sempozyum ve konferans gibi bilimsel toplantıların yayınları, haritalar, açık veri tabanları ve kitaplar çevrimdışı kaynakları oluştururken, ağ sayfaları, arama motorları, paylaşım sayfaları, sosyal medya, bloglar, forumlar, canlı yayınlar ve karanlık internet ise toplama faaliyetleri için çevrimiçi kaynakları ifade etmektedir (Clark, 2007: 27-28; Hribar, Podbregar ve Ivanusa, 2014: 531; Hassan ve Hijazi, 2018: 5-7; Gruters ve Gruters, 2018: 98-99). Bu tür mecralardan ham veri ve bilgi toplanabilirken, işlenmiş ve doğrudan istihbarat ürünü olarak kullanılabilir materyale ulaşmak da mümkün olabilmektedir (Stottlemyre, 2015: 584-585). Açık kaynaklar resmi bilgi ve datalardan da gayri resmi olanlardan oluşabilmektedir. Devlet kurumlarının verileri, devlet ajanslarının açıklamaları, resmi raporlar, üniversite yayınları gibi resmi kaynakların yanında haber siteleri, bloglar, sosyal medya gibi kesinliği kestirilemeyen kaynaklar da mevcuttur.

2001 yılında yayınladığı *Open Source Intelligence Handbook* çalışmasında NATO (3-4) açık kaynak istihbaratını; belirli bir soruyu ele almak için bilinçli olarak keşfedilmiş, ayırt edilmiş, damıtılmış ve belirli bir kitleye dağıtım gerçekleştirilmiş tasnif edilmemiş bilgi olarak ifade etmiştir. Söz konusu el kitabındaki vurgu, açık kaynak istihbaratının diğer istihbarat disiplinleri için destekleyici sağlam bir zemin oluşturması ve genel istihbarat ihtiyacını açık kaynakları devreye sokarak azaltması üzerine olmuştur. Buradan da hareketle açık kaynak istihbaratının öncelikle destekleyici bir toplama yöntemi olarak görüldüğünü ama zamanla teknik ve insan istihbaratı gibi özgü bir alan olduğunu gözlemlenmiştir. Özellikle süreklilik, maliyet düşüklüğü, kaynak çeşitliliği ve yasallık açık kaynak toplama faaliyetlerini daha çekici kılan özellikler olarak belirlemektedir.

Açık kaynak istihbaratına; devletler, uluslararası örgütler, şirketler, terör örgütleri, bağımsız araştırmacılar, suç grupları, adli ve kolluk güçleri tarafından çeşitli amaç ve motivasyonlar ile başvurulmaktadır (Hassan ve Hijazi, 2018: 10-13). Veri toplama, bilgi sahibi olma, analiz etme ve bu bağlamda politika geliştirme pek çok farklı aktörün gerek duyduğu bir süreci yansıtmaktadır. Bu bağlamda açık kaynaklar üzerine yapılan çalışmaların yoğunluğu giderek artmaktadır. Teknolojik imkânların gelişmesiyle birlikte açık kaynakların sayısının, türlerinin ve genel hacminin arttığını ifade etmek gerekmektedir. İstihbarat döngüsü içerisinde toplama aşamasının bir parçasını oluşturan açık kaynak toplama; tasnif, değerlendirme ve analiz aşamaları için girdi sağlanmasına yönelik faaliyetleri kapsamaktadır. Açık kaynakları teknolojik gelişmelerin ve açık toplum/şeffaf toplum anlayışının bir çıktısı olarak da görmek mümkündür. Açık/Şeffaf toplum eğilimi, vatandaşların gerçekleşen her türlü sürecin içinde yer alabilmesi ve ilgili bilgilere erişebilmelerinin mümkün kılınması yönündeki çerçeveyi ifade etmektedir. Özellikle demokratik devletlerde bilgiye ulaşmanın temel bir hak olarak görülmesi ve bilginin değerinin yönelik farkındalık açık kaynakların hacminin de artmasını sağlamaktadır.

Açık kaynaklar üzerindeki analizler; bilgi toplumu, şeffaf toplum ve teknoloji toplumu gibi tanımlamalarla beraber anlam bulmaktadır. İlgili teknoloji ve toplumsal eğilim arttıkça oluşan hacim açık kaynak bilgisinden açık kaynak istihbaratına geçişi zorunlu kılmıştır. Günümüzde hemen her alanda gözlemlenen dönüşüm kaçınılmaz olarak istihbarat dünyasına da yansımıştır. Söz konusu dönüşümde toplama faaliyetlerinin de önemli bir süreçten

geçtiğini ifade etmek gerekmektedir. Erişimi kısıtlaması olmayan sınırsız bir düzlemde çeşitli tekniklerle elde edilenlerin istihbarat çarkının devinimine yaptığı katkı tartışılmaz derecede önemlidir. Yeni teknoloji ile bilginin eklenmesi, yayılması, paylaşımı, erişilebilirliği, toplanması, sınıflandırılması, düzenlenmesi, analiz edilmesi, iletilmesi ve dağıtımı bağlamında kökten değişimler meydana gelmiştir. Büyük kısmı istihbaratla ilgili olmasa bile özellikle siber uzaydaki yoğunluk istihbarat örgütleri için geniş bir çalışma alanı sunmaktadır (Benes, 2013: 26-27).

Yöneticiler ve karar alıcı mevkide olanlar için en gerekli istihbarat tipi güncel veya günlük istihbarattır. Yoğun program arasında kısa bir zaman aralığında bu kişilerin yoğunlukla sabah ilk iş olarak bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Bunlar kolay okunabilen ve nokta atışı ifadelerle oluşturulması gereken kısa açıklamalardır (Hulnick, 2006: 965). Genel ve özel nitelikteki durumlarla ilgili istihbaratın olduğu bu tür belgelerde, dinamik yapısı nedeniyle yoğunlukla açık kaynak istihbaratından yararlanılmaktadır. Tüm süreçlerinde tamamen yasal (en azından teorik bazda) olması, herhangi bir zamanda, yerde ve basit bir sistemsel düzenekle bile gerçekleştirilmesi, insan haklarını ihlal etmemesi ve piyasadan da karşılanabilen bir hizmet haline gelmesi açık kaynak istihbaratını diğer toplama türleri içerisinde özel bir konuma koymaktadır (Hribar, Podbregar ve Ivanusa, 2014: 530).

Açık kaynak istihbaratının tarihini internetten önce ve sonra diye ayırmak mümkündür. 1960'lardan beri askeri iletişim amaçlarıyla kullanılan internet ağının kamuya açılmasıyla birlikte bilgi dünyasının ve insanlığın ufkunun da farklı bir boyuta geçtiğini söylemek mümkündür. Pek tabii açık kaynak istihbaratı bilgisayar ve internet teknolojisiyle var olan bir alan değildir; fakat söz konusu gelişmeler oldukça farklı bir çerçeveyi beraberinde getirmiştir. Açık kaynaklar geleneksel olarak geniş bir toplama imkanı sunarken web sayfalarının, blogların, sosyal medya platformlarının ve açık erişimli veri tabanlarının artmasıyla birlikte istihbarat örgütleri için devasa bir fırsat alanı oluşmuştur. Özellikle içerisinde sosyal medyanın ciddi bir yer tuttuğu yeni medya platformlarının ortaya çıkması dikkate değer bir noktayı ifade etmektedir. Konum belirlemeden alışverişe, beğenilerden blog yazılarına kadarki tüm faaliyetler giderek genişleyen toplumsal ve kültürel veri havuzunu oluşturmuştur (Wibberley ve Miller, 2014: 147-149). Nihayetinde açık kaynaklar askeri, siyasi, ekonomik, kültürel, demografik, teknolojik, bilimsel, coğrafi, tarihsel, biyografik anlamda pek çok bilgi ve veri barındırmaktadır. Diğer yönden belirtmek gerekir ki kaynak çeşitliliği ve hacmi, toplama faaliyetleri için büyük bir avantaj gibi görünse de beraberinde getirdiği zorluklar da göz ardı edilmemelidir.

Açık kaynak istihbaratı kimi zaman bir ön veri oluşturma işi olarak görülmektedir. Devletlerin insan temelli veya teknik toplama faaliyetlerine başlamadan önce, zaman ve maliyet açısından kayba uğramama adına açık kaynaklardan ulaşılabileceklerini tespit etmek için kullandıkları bir yöntem olarak da algılanabilmektedir. Açık kaynak toplamasıyla elde edilenlerin sonraki araştırmalar için ciddi bir temel teşkil ettiği düşünülmektedir (Hribar, Podbregar ve Ivanusa, 2014:531). Bu bakış açısıyla açık kaynaklardan yapılan toplamanın, diğer toplama türleriyle teyit edilmesi gerekliliği veya bir ön çalışma olduğu gibi bir anlam çıkabilmektedir; fakat günümüze gelen süreçte açık kaynak istihbaratının temel toplama yöntemlerinden biri olduğunu ve tüm kaynak toplama anlayışı içinde elde edilenlerin karşılaştırılmasında kullanıldığını ifade etmek doğru olacaktır.

Açık kaynak istihbaratının, barış koruma istihbaratı kapsamında temel oluşturan bir yönü bulunmaktadır. İstihbarat paylaşımı ve çok taraflı işbirliği konusunda açık kaynak istihbaratı ön plana çıkmaktadır. Özellikle ortak amaç ve hedef bağlamında devletler arasında ve uluslararası örgütler bünyesinde; güven inşası ve dost kazanımı için açık kaynak istihbaratı önemli bir yer tutmaktadır (Carment, Rudner ve Heide, 2006: 1-2; Cammaert, 2003: 19-23). İnsani müdahaleden topyekûn savaşa kadar ortak operasyonların planlanmasında ve yürütülmesinde açık kaynak istihbaratı; tarihsel ve kültürel bir bakış açısı, fiziksel durum ve mevcut koşullarla ilgili operasyonel destek bilgisi ve önemli coğrafi verileri sağlaması nedeniyle oldukça gerekli görülmektedir (NATO, 2001: 1-3). Böylece uluslararası alanda her türlü risk ve tehdide karşı ortak mücadelede somut bir paylaşım zemini oluşmaktadır.

Açık kaynakların yanı sıra değinilmesi gereken noktalardan biri de literatürde "gri kaynak" veya "yarı açık kaynak" olarak bilinen konudur. Gri veya yarı açık kaynaklar, açık ve gizli kaynaklar dışında kalan kaynaklardır. Bunlar; gizli olmayan ve açık kaynak statüsüne girebilecekken, ulaşılmaları için fazladan bir çaba isteyen ve herkesin doğrudan erişemeyeceği kaynaklardır. Özdağ (2013:144-145) bu kaynakların; yayınlanmayan akademik raporlar, komite raporları, teknik araştırmalar ve raporlar, gezi notları, basılmamış konferans sunumları ve tartışmaları, yayınlanmamış kamuoyu araştırmaları şeklinde şirketler, araştırma merkezleri veya düşünce kuruluşları gibi

mercilerin yaptığı çalışmalar olmak üzere listelenebileceğini ifade etmektedir. Hribar, Podbregar ve Ivanusa da makalelerinin başlığında yer verdikleri üzere açık kaynak istihbaratının “gri” tarafına dikkat çekmektedirler. Çalışmada tamamen halka açık bilgilerin beyaz, gizli/kapalı bilgilerin ise siyah olarak sınıflandırılması durumunda açık kaynak istihbaratı çalışmalarının gri alana geçiş yapabileceği ifade edilmektedir; zira açık kaynakların istihbarat ürününe dönüştürebilmesi için kimi zaman söz konusu datanın sadece açık kısmı yeterli olmamaktadır (2014: 534-535).

Giderek kulakların daha çok aşına hale geldiği big data (büyük veri) ise konunun dikkate değer noktalarından birini oluşturmaktadır. Bu alandaki analizde hızla gelişen teknoloji ve araçlar, analizcilerin açık kaynaklara ulaşmasını ve incelemelerini kolaylaştırmaktadır. Uygun araçların ve yaklaşımların tercihi devasa boyuttaki veri havuzunda toplama, sınıflandırma, depolama ve yorumlamada kilit bir fayda sağlamaktadır (Eldridge, Hobbs ve Moran, 2018:400-401). Big Data ile beraber siber alandaki etkinlik, tehlike ve tehditler de gündeme gelmiş ve bu bağlamda açık kaynakların kullanılmasıyla istihbarat faaliyetleri hız kazanmıştır (Mtsweni, Mutemwa ve Mkhonto, 2016: 57-58).

Açık kaynak çalışmalarının giderek daha ağırlıklı yönünü yeni medya ve sosyal medya üzerine yapılan toplama faaliyetleri oluşturmaktadır. Hatta alanda sosyal medya istihbaratı terimi de giderek daha çok kullanılmaya başlanmıştır. Sosyal medyadaki gelişmeler hem asayiş hem de ulusal güvenlik bağlamında devletlerin yakından takip ettikleri, daha doğrusu takip etme zorunda oldukları bir durumu oluşturmaktadır. Sosyal medyanın gerçek zamanlı analize açık olması, hedef gruplara yönelik bir anlayış çerçevesi oluşturmaya imkan sağlaması ve suç veya tehdit gerçekleşmeden niyetin ve hareketliliğin takibiyle önleyici girişimlerin yapılmasını kolaylaştırması bu toplama sahasına verilen önemi ortaya koymaktadır (Omand, Barlett ve Miller, 2012: 805-806). Sosyal medya analizleri ile yapılan sınıflandırma, belirleme, tanımlama ve konumlandırma işlemleri istihbarat üretimi için oldukça yararlıdır (Henricks, 2017:23-24).

Walter R. Draeger (2009: 40) açık kaynak istihbaratının faydalarını; müttefikler ve ortaklar arasında güven sağlayıcı bir paylaşım unsurunu oluşturması, zamanında ve hızlı reaksiyon kabiliyeti sağlaması, açık kaynakları inceleyip analizler yapan gazeteci, blogger, serbest araştırmacı, düşünce merkezi uzmanı sayısının bir istihbarat örgütünün istihdam edebileceğinden daha fazla olması, analizcilere olaylar veya kişiler hakkında daha geniş bir perspektif sunması, gizli faaliyetlere göre daha az maliyetli olması ve toplanılan devasa verinin ciddi bir birikim ve tarihsel zemin oluşturması olarak listelemektedir. İnsan temelli ve teknik toplama faaliyetleri, bir yandan hedef devletlerin tepkisini çekip karşı önlemlerin alınmasına neden olurken diğer yandan toplum içinde özgürlük-etik ekseninde tartışmaya neden olabilmektedir. Fakat açık kaynak istihbaratının, gizli bilgilerin elde edilmesine yönelik bir saldırı olmadığı ön kabulüyle bu noktalarda doğası gereği avantajlı olduğunu dile getirmek mümkündür. Hiç şüphesiz güvenlik ihtiyacı pek çok tartışmanın, kaygının ve gereksinimin ötesinde geçebilmektedir; fakat istihbarat aynı zamanda yöntemleri en çok eleştirilen çalışma alanlarından birini oluşturmaktadır (Bellaby, 2012: 96-97).

Diğer taraftan açık kaynak istihbaratıyla ilgili bir takım sorunları da dile getirmek gerekmektedir. Açık kaynaklar eksik, yanlış veya kirlenmiş bilgiler, gizli mesajlar veya anlamsız veriler içerebilmekte, doğrudan güvenlikle ilgili kimi konularda veya hassas hedeflerle ilgili toplama yapılabilmesi mümkün olmamaktadır. Ayrıca kimi açık kaynaklardaki bilgileri paylaşanlar önyargılarını veya siyasi taraftarlıklarını yansıtabilmektedirler (Hulnick, 2010: 235-236). İstihbarat üretim süreci ile ilgili de devasa boyuttaki toplama alanında; hangi verinin doğru olduğu, ne kadar veriye ihtiyaç duyulduğu, ne kadar sürede toplanması gerektiği, toplanılanların ne kadarının veya tüm toplananın ne kadarının değerli olduğu gibi sorular bir yanda dururken, toplanılanların analizi için nitelik ve nicelik yönlerinden yeterli analiz uzmanının istihdamı diğer bir zorluğu oluşturmaktadır (Hribar, Podbregar ve Ivanusa, 2014:531). Hulnick (2002: 566-572) açık kaynak istihbaratına yönelik eleştirilere cevap verirken diğer yöntemlerle yapılan toplama faaliyetleriyle karşılaştırma yaparak; yine ciddi bir analiz sürecine ihtiyaç duyulduğunu, doğru verileri ele geçirmenin zor olduğunu, güvenilirliğin her zaman bir sorun olarak var olduğunu, dezenformasyon ve aldatmacanın istihbarat mücadelesinin doğasında olduğunu vurgulamaktadır. Toplama faaliyetlerinin bu sorunlardan ayrı düşünülmesinin mümkün olmadığını ifade etmektedir. Avantajlarının yanı sıra açık kaynaklardaki bilgi ve verilerin eskiyebileceklerini veya eksik hale gelebileceklerini, her zaman gizlenen bilgilerin olabileceğini, kimi grafik ve figürlerin uzmanlar tarafından hazırlanmamış olabileceğini, diğer istihbarat örgütleri tarafından yanıltıcı bilgilerin bilinçli olarak servis edilebileceğini göz önünde tutmak gerekmektedir.

Sonuç olarak açık kaynak istihbaratının salt açık kaynak bilgisi ve verisi veya tüm kaynak istihbaratının ikamesi olarak görülmemesi gerektiğini ifade etmek yararlı olacaktır. Bu; beşeri tecrübenin, teknolojik yeterliliğin ve analiz kapasitenin birleşimiyle yararlı ve alakalı bir istihbarat ürünü ortaya çıkaran özgü bir süreçtir. Açık kaynak istihbaratı, ulusal güvenlik için gerekli olan istihbarat çalışmalarının bir parçası olarak, düşük maliyetle ve oldukça güncel şekilde boşlukları dolduran bir niteliğe sahiptir (Quiggin, 2007, 177). Açık kaynak istihbaratı faaliyetleri toplama odaklı olsa da esasında tasnif, değerlendirme ve çoğunlukla da analiz işidir. Açık kaynak dünyasının devasa boyutu, istihbarat örgütleri için bulunmaz bir nimeti oluşturmakta iken aynı zamanda uğraşılması zorlu bir işi de yüklemektedir. Toplananların istihbarat ürünü haline getirilmesi süreci, ciddi bir uzmanlık istemektedir.

2. TERÖRLE MÜCADELE AÇIK KAYNAK İSTİHBARATININ KULLANIMI

2.1. Terörizm ve Terörle Mücadele

Günümüzün güvenlik tartışmalarındaki tehdit tanımlaması önceliğinde olan konulardan birini hiç şüphesiz terörizm oluşturmaktadır. Bryan Price (2017) terörizmi salt bir ulusal güvenlik problemi olmaktan öte, toplumun içindeki kanser ve tedavi edilmesinin oldukça zorlaşan bir durum olarak ifade etmektedir. Devletlerin güvenlik politikalarının temel başlıklarından ve ulusal güvenlik endişelerinin en önemli baskı unsurlarından birini oluşturan terörist faaliyetler ve eylemler giderek mücadelesi daha da zorlaşan bir sorunu oluşturmaktadır. Gary Ackerman ve Michael Burnham (2019: 12) terörizmi; devlet dışı bir aktörün geniş bir kitleyi yönlendirmek, davranışlarını değiştirmek veya yıldırma gibi amaçlarla sembolik veya temsili olarak seçilen bir gruba karşı ideolojik yaklaşımla şiddet kullanması veya tehdidinde bulunması olarak ifade etmektedirler.

Bu şiddet eyleminin oluşmasında, artmasında veya zemin bulmasında kimi koşulların etkili olduğunu veya bu koşulların terör örgütleri tarafından suistimal edildiğini ifade etmek gerekmektedir. Örneğin; sosyal eşitsizlik, yoksulluk, siyasi karışıklık, devlet otoritesi eksikliği, dışlanma, insan hakları ihlalleri, ideolojik ve kültürel baskı gibi nedenler bu bağlamda değerlendirilebilmektedir (Newman, 2006:750-751). Terörizm kamuoyunda doğrudan bir tepki ve rahatsızlık oluşturan, sürekli önlemlerin alınmasını gerektiren, kısa ve uzun vadeli ekonomik, siyasi, toplumsal, kültürel etkiler doğuran ve mücadele yöntemlerini çoğunlukla boşa çıkaran bir strateji olarak öne çıkmaktadır (Smelser, 2007:131-154). Ayrıca terörizm yine, meşru olmayan şiddet ve yöntemlerin sistematik şekilde hem devlet unsurlarına hem de sivil halka yöneltilmesi olarak tanımlanabilmektedir. Terörizm stratejisi uygulayan gruplar, karşı toplum üzerindeki siyasi hedeflerini gerçekleştirmek için organize bir şiddet eylemi ve propaganda faaliyeti yürütmektedirler. Uygulanan şiddetin oluşturduğu korku, kaos ve güvensizlik durumu terör örgütlerinin peşinde oldukları tavizler için uygun ortam yaratabilmekte ve yöneticileri zor durumda bırakabilmektedir (Drake, 1998; Ganor, 2002; Hoffman; 2006).

Terörizm, sert ve yumuşak güçlerin bir arada kullanılmasıyla bertaraf edilebilecek bir tehdittir. Amaçlarına ulaşabilmek için terör örgütlerinin ortaya koydukları tüm eylemlere, stratejilerine, sözde ideolojilerine ve örgüt yapılarına karşı bütüncül bir mücadelenin yürütülmesi gerekmektedir (Rineheart, 2010: 37-38). Terörle mücadele gücü bir devletin askeri imkanları başta olmak üzere ulusal kapasitesini, emniyet birimlerinin faaliyetlerini ve hukuk uygulamalarını esas almaktadır. Bu bağlamda istihbarat çalışmaları, anti terörizm faaliyetleri, terörizmle doğrudan karşılık ve sonuçların analizi gibi taktiksel yaklaşımlar terörle mücadele uygulamaları olarak öne çıkmaktadır (Bolz, Dudonis ve Schulz, 2002: 12-15). Bir grup tarafından ortaya konulan tehditle mücadele etmede, hem işlevsel yapının hem de ideolojik çerçevenin dağıtılması gerekmektedir. Terör örgütlerinin şiddet eylemlerinin engellenmesinin yanı sıra terörizmin tehlikeli bir ideolojik aşırılık olduğu düşünüldüğünde devlet ve toplum nezdinde bir karşı ideolojik duruşun da oluşması terörizmle mücadele kapsamında elzemdir (Gunaratna, 2007: 21). Dünyada terörle mücadele anlayışının kökten bir değişime uğradığı tarih olarak 11 Eylül 2001 El Kaide saldırılarını göstermektedir. Bu saldırı ile birlikte yeni mücadele politikalarının ve stratejilerinin işe koşulması, insansız hava teknolojilerinin yoğun şekilde kullanılması, rehabilitasyonun ve önleyici çalışmaların artması, uluslararası istihbarat işbirliği, açık kaynak analizlerinin yoğunlaşması, gözetim faaliyetlerinin yoğunlaştırılması gibi başlıklarda gelişmeler olduğu gözlemlenmektedir (Shaffer, 2015: 368-369). Özellikle terörizmin uluslararasılaşması veya küreselleşme tartışmalarıyla birlikte mücadelenin de küresel düzeyde ve uluslararası bir yaklaşımla ortaya konulması gerekmiştir. Bu bağlamda istihbarat faaliyetlerinin de küreselleştiği bir süreçten bahsetmek mümkündür (Svendson, 2008: 131-133).

Terörle mücadele için günümüzde; askeri yöntemler, istihbarat çalışmaları, hukuk ve kolluk uygulamaları gibi sert güç, siyasi, politik ve ekonomik kontrol gibi yumuşak güç ve çevre, kalkınma, kritik altyapı, göç ve insani müdahale gibi genişletilmiş gündemi içeren bir çerçeve çizilebilmektedir. Bu bağlamda ceza yargılaması modeli, askeri mücadele modeli, ikna ve uzlaşma modeli, proaktif istihbarat modeli, savunma ve önleme modeli, etki azaltma modeli gibi terörle mücadele konseptleri olduğunu ifade etmek mümkündür (Crelinsten, 2019: 364-371). İstihbarat faaliyetleri de terörle mücadele içerisinde uygulanan tüm modellerin veya stratejilerin gerçekleşmesinde toplama, planlama, analiz, önleme ve operasyon yönleriyle önemli bir başvuru aracı olmaktadır (Richards, 2019: 399-400).

2.2. Terörle Mücadele ve Açık Kaynak İstihbaratı

Açık kaynakların önemiyetinin artması ve bu bağlamda açık kaynak istihbaratı alanındaki gelişmeler ulusal güvenlik tartışmalarında da konunun gündeme gelmesi sonucunu doğurmuştur. Bu kapsamda yasa dışı ve şiddet eğilimindeki grupların ve kişilerin takibi ve paylaşımlarının analizi oldukça önemlidir. Açık kaynak istihbaratının, terör örgütleri veya organize suç örgütleri gibi devlet dışı aktörlere karşı şeffaf ve resmi yapılar olmadıkları gerekçesiyle geçerli olmadığı yönünde bir genel görüş bulunmaktadır. Buradan hareketle teröristler ve terör gruplarıyla mücadelede açık kaynakların kullanılması çok olası görünmemektedir. Fakat çalışmanın kalan bölümünde de ifade edileceği üzere; terör örgütlerinin sanılanın aksine açık kaynakları doğrudan kullanmaları, açık kaynaklar üzerinden şifreli/şifresiz olarak haberleşmeleri ve özellikle sosyal medyada var olma arayışları bambaşka bir sahne sunmaktadır.

Martin T. Bimfort 1958 yılında istihbaratın tanımı üzerine yaptığı çalışmasının sonunda istihbaratı, dış politikanın yürütülmesi ve ulusal güvenliğin sağlanması için ihtiyaç duyulan diğer devletlerle ve onların ajanlarıyla ilgili bilginin toplanması ve işlenmesi olarak ifade etmişti (78). Geçen zaman içerisinde istihbaratın tanımlanması adına pek çok çalışma yapılırken, istihbarat faaliyetlerinin yöneltildiği hedef devletin yanı sıra farklı aktörleri de içermiştir. Modern dönemde tehdit algısının devletten farklı aktörlere yöneldiği, devlet içi çatışmaların ve huzursuzlukların arttığı ve teknoloji yardımıyla düşmanların daha farklı yöntemlerle saldırılarını gerçekleştirebildikleri görülmektedir. Ulusal güvenliğe yönelik tehditlerin nitelik ve nicelik bakımından değişimleri, istihbarat faaliyetleri açısından da ayak uydurulması gereken bir noktayı oluşturmaktadır (Quggin, 2007: 158-160). Terörizmin sistemli bir stratejiyi ve söz konusu strateji içerisinde çeşitli taktikleri içeren örgütlü bir süreci ifade ettiği düşünüldüğünde, devletler arasındaki uzlaşma ve koordinasyon eksikliğinden de yararlanarak terör örgütleri yıldırı yaratarak siyasi amaçlarına ulaşma arayışındadırlar (Williamson, 2009: 36-40).

Terörizm çalışmaları içerisinde en çok vurgu yapılan konulardan biri yeni terörizmdir. Yeni terörizm içerisindeki temel başlıklardan birini terör gruplarının edindikleri örgütsel yapılanma seviyesi oluşturmaktadır. Günümüzde terör örgütleri; birden fazla örgütsel özellik gösteren hibrid yapılar olarak karşımıza çıkmakta, ideolojilerinin muğlaklığı ve genişliğiyle küresel bir iddia yürütmekte, daha geniş kitlelere hitap etmekte, ulaştıkları maddi ve teknik imkanlarla stratejilerini ve taktiklerini güçlendirmektedirler (Stepanova, 2008: 100-104). Terör örgütlerinin giderek adem-i merkezci çerçevede hücre tipi ve yalnız kurt anlayışında, sınırları belirsiz, muğlak noktaları olan ve hızlı şekilde büyük kitlelere ulaşan dizgisel ağlar şeklinde bir yapılanma arayışında olmaları özellikle internet temelli açık kaynakları daha çok kullanmaları sonucunu doğurmaktadır (Draeger, 2009: 39). Diğer yandan radikal veya aşırı hareketlerin dijital ortamda yer bulmaları karşısında istihbarat örgütleri için izleme ve toplama için ciddi bir eğilim sahası oluşmaktadır. Bu doğrultuda grupların yapılarını, örgütlenmelerini ve bireysel etkileşimini kapsayan sosyo-kültürel ortamların, çevrenin ve şebeke ağlarının, iletişimin içeriğinin üzerine toplama faaliyetleri gerçekleştirilmesi yönünde yöntemler uygulanabilmektedir (Richey ve Binz, 2015: 351-354).

Hiç şüphesiz ki terörle mücadele, tüm kaynak istihbaratı gerektirmektedir. Terörizmin doğası gereği stratejik, taktik ve operasyonel istihbarat üretimi bütüncül bir yaklaşımla mümkün hale gelebilmektedir. Terörizmin uluslararasılaştığı ve örgütlerin imkan kabiliyetlerinin arttığı günümüzde, başarılı mücadele istihbarat faaliyetlerin kalitesinden geçmektedir (Cormac, 2013: 488). İnsan, teknik ve açık kaynak temelli toplama faaliyetleri istihbarat ve karşı istihbarat boyutuyla terör örgütlerini ve üyelerini takip etme, analizleme ve mücadelede altyapı oluşturmaktadır. İstihbarat örgütlerinin, terörizmin küresel düzeyde yürüttükleri faaliyetler ve uygulamaya koydukları yeni stratejilerle mücadeleye uyum sağlayabilmesi oldukça hayattır. Zira terörle mücadelenin önündeki

en önemli tehdidi bizzat terörizmin kendisi oluşturmakta ve mücadele yöntemlerini boşa çıkarabilmektedir (Bury ve Chertoff, 2020: 44). Tüm kaynak istihbaratı, gerçekleştirilen toplama faaliyetleriyle elde edilenlerin birbirlerini tamamlaması ve analiz için karşılaştırma imkanı tanınmasıyla terörle mücadele noktasında yapbozun parçalarının bir araya getirilmesi işlevi görmektedir (Sims, 2007: 42). Her ne kadar açık kaynakların doğası gereği yanlış ve önyargı barındırmasıyla sorgulanabilir olsa da terörle mücadelede gelişmelerin, açıklamaların ve hareketliliğin takip edilmesinde hem özel bir toplama yöntemi hem de diğer toplama yöntemlerinin destekleyicisi olarak yararlanılabilmektedir (Marlo, 1999: 68-70).

Diğer yöntemlerin yanı sıra günümüzde ve gelecek dönemlerde terörle mücadele; istihbarat faaliyetlerinde uluslararası paylaşım, metadata kullanımı, insiyatif alabilen analizciler ile karar vericilerin yakın teması, data-bilimsel analitik çalışmalar, daha gelişmiş şifre kırma ve şifre takip süreçleri boyutuyla daha etkin bir çerçeve gerektirebilecektir (Bury ve Chertoff, 2020: 50-52). Toplum yaşamındaki dönüşümle uyumlu biçimde terör örgütleri de teknolojik gelişmelerden azami ölçüde yararlanma arayışındadırlar. Dünya genelinde milyarlarca insan bilgisayar ve akıllı cihazlar üzerinden internette ulaşım sağlamak ve siber alan dikkate değer bir paylaşım alanı haline gelmektedir. Terör örgütleri için olağan gerçeklikten sanal gerçekliğe geçiş, eleman kazanmadan teknik bilgi elde etmeye, finansman bulmadan hedef belirlemeye kadar geniş bir çerçevede farklı bir kulvar açmıştır (Brown ve Pearson, 2019:149).

Kimi terör örgütlerinin propagandalarını yapacakları web sayfaları oluşturmaları ve sosyal medyayı etkin kullanmaları sıklıkla rastlanılan bir durumdur. Örneğin El Kaide'ye bağlı grupların yaptığı gibi, takipçilerine ulaşmak isteyen terör örgütleri sanal ağı etkin olarak kullanmaktadırlar (Hulnick, 2002:568-569). Terör örgütlerinin ve teröristlerin internet başta olmak üzere açık kaynaklar üzerinden yaptıkları paylaşımlar bu doğrultuda oldukça dikkate değerdir (Eijkman ve Weggemas, 2013: 285-286). Bu alanda öncü örgüt olan Bin Laden yönetimi altındaki El-Kaide, amaçları doğrultusunda medyanın nasıl etkin şekilde kullanılacağı konusunda uzmanlaşmıştır. Örgüt tarafından günâşırı şekilde dünya genelindeki medya organlarına yazılı metinler ve multimedya yayınlar servis edilmiştir. Bu tür metinler veya yayınlar; doğrudan gazeteciler, kendi ağ sayfaları, sempatizanların kurduğu iletişim kanalları, medya-paylaşım platformları ve sosyal medya üzerinden yayılmıştır (Amble, 2014: 169) .

Daha önce de bahsedildiği üzere açık kaynak istihbaratı; ulaşılması kolay ve az maliyetli verileri içermesi, süreçlerin yasal ve daha az meşakkatli olması ve diğer devletlerle sorun yaratma veya insan hakları tartışmaları oluşturma ihtimalinin düşük olması gibi nedenlerle yoğunlukla tercih sebebi olsa da işin esasını analiz süreci oluşturmaktadır. Açık kaynak dünyası sonsuz bir çerçeveye sahiptir, bu nedenle asıl değeri katan şey tasnifi de içine alan analiz sürecidir. Analiz, açık kaynakların başarılı şekilde istihbarat ürünün dönüştürülmesi ve terörizmle mücadelede kullanılması için temel belirleyicidir. Açık kaynak istihbaratının terörizmle mücadele noktasında; her ne kadar toplama faaliyetlerine çeşitlilik getirmesi bağlamında önemi ön plana çıksa da filtreleme, tasnif, anlamlandırma, yorumlama, veri madenciliği gibi işlemlerde de farklı bir perspektifin gelmesinde etkili olmaktadır.

Farklı bir görüş olarak Uffe Kock Wiil (2011: 1), terörle mücadele kapsamında açık kaynak istihbaratının geleneksel toplama türlerinin yerine geçen veya onların alternatifi olan bir nitelikte olmadığını ifade etmektedir. Ona göre; açık kaynak istihbaratı kapsamlı bir tüm kaynak analizi yapılabilmesi için temel ayaklardan birini oluşturmakta, hedefle ilgili ayrıntılı ve bütünlük analizler ortaya konulmasını sağlamaktadır. Örneğin; terörist grupların internetteki izlerini takip etmek, doğrudan yapılacak bir eylemin kodlarını ele geçirmeye yaramasa da tüm kaynak istihbaratı için gerekli bir işlevi yerine getirmektedir. Her ne kadar terörist grupların internet üzerinden yayınladıkları bilgilerin güvenilirliği düşük olsa da analizciler için kimi zaman iyi bir çıkış noktasını, kıymetli bir ipucunu veya diğer toplama faaliyetlerini yönlendirebilecekleri bir veriyi oluşturmaktadır (Amble, 2014: 170-171).

Terör örgütleri, taktik ve stratejilerinde konjonktürel gelişmelere hızlı uyum sağlayabilen yapılardır. Terörle mücadele kapsamında ortaya konulan teknik önlemlere karşı etkili olanları geliştirebilmekte, takipten kurtulmanın yollarını bulabilmekte, sınır ve kent önlemlerinin arkasından dolanabilmekte, eylemlerini ve yapılanmalarını zora düşükleri devletlerden mücadele zaafı olan devletlere yönlendirme esnekliğine sahip olabilmektedirler (Gutfraind, 2011: 9-11). İnsan temelli ve teknik toplama için aldıkları önlemlerle ciddi sıkıntılar oluşturan terör örgütleriyle ilgili açık kaynaklardan faydalı bilgiler toplanabilmektedir. Bir taraftan kitapların, makalelerin, raporların, analizlerin,

konferansların, televizyon yayınlarının incelenmesiyle, diğer taraftan ise örgütlerin bilinçli olarak ürettikleri çevrimiçi materyallerin toplanmasıyla örgütler analiz edilebilmektedir. Bu tür analizler; terör örgütleriyle ilgili bilinmeyenlerin veya teyit edilemeyenlerin ortaya çıkarılmasını sağlamaktadır. Örneğin; bir düşünce merkezinin çok taraflı bir çalışma ile ortaya koyduğu bağımsız bir rapor ile terör örgütüyle bağlantılı bir internet sayfasında propaganda amacıyla paylaşılan fotoğraflar uzman analizciler için yararlı kaynakları oluşturabilmektedir. Uzman görüşleri, farklı dillerdeki yayınların takibi, sosyal medya analizi, videoların yorumlanması, üye ve sempatanlar arasındaki açık kanallar üzerindeki şifreli mesajların takibi, blog yorumlamaları ve itirafları, uzmanlıkla hazırlanan belgeseller istihbarat faaliyetlerinin yönlendirilmesinde, kolaylaştırılmasında ve temellendirilmesinde oldukça önemlidir.

Açık kaynak çalışmalarının stratejik, taktik ve operasyonel bağlamda terörle mücadelede kullanılabildiğini belirtmek gerekmektedir. Bu konuda Arnold Miller (2005: 77) açık kaynak istihbaratının doğrudan taktik ve operasyonel etki veya eyleme geçiren istihbarat üretmediğini; fakat yapılan analizler ve istihbarat paylaşımı ile terör stratejileri, örgütler, hedefler, eylemler ve kitle imha silahları gibi konularda sağlam bir altyapı oluşturabildiğini ifade etmektedir. Diğer yünden de bu istihbarat türünün askeri operasyonların planlanması ve yürütülmesinde de etkisi bulunduğu ifade edilebilmektedir. Örneğin açık kaynak istihbaratının askeri alanda kullanılmasıyla ilgili Robert Steele (1995: 455-460); stratejik, taktik, teknik ve operasyonel faydalarından bahsetmektedir. Düşman niyetlerin ve askeri avantajların olduğu durumlarda erken uyarı sağlaması, çeşitli bölgelerdeki gelişmeler ve istikrarsızlıkların belirlenmesi, coğrafi ve sivil durumuyla ilgili bilgilerin elde edilebilmesi, yer kuvvetlerinin ilerlemesi için gerekli verilerin oluşturulması, dijital hedefleme, saha mücadeleleriyle beraber süren bilgi savaşı konusunda avantaj elde edilmesi, diğer istihbarat çalışmaları için sağlam bir zemin teşkil ederek zaman ve maliyet tasarrufuna yardımcı olması bu ilişkinin kimi başlıkları olarak ifade edilmiştir. Sait Yılmaz (2019: 219-223) ise açık kaynak istihbaratının askeri manada stratejik, operasyonel, teknik ve taktik seviyelerinde kullanım alanlarını tartışırken, bu çalışmalarla ulaşılamayacak bilgilerinin varlığını kabulle birlikte hedefle ilgili politik, kültürel, demografik, askeri gibi genel veriler, ısı, görüş mesafesi, yerleşim yeri özellikleri, biyografik ve demografik bilgiler, doğa özellikleri, geçiş güzergahları gibi son derece önemli bilgilerin elde edilebileceğini ifade etmektedir.

Sosyal medya terör örgütlerini takip ve analiz etmek için oldukça kullanışlı bir alandır. Hem terör örgütü üyelerinin ve sempatanların hem de terör örgütleri üzerine araştırma yapan kişi ve kurumların paylaşımları toplama havuzunu zenginleştirmektedir. Bu alanın oldukça dinamik olduğunu, yoğun paylaşımın devasa bir platform oluşturduğunu, yanıltıcı ve eksik bilgilerin bulunduğunu, bilgi kaynaklarının çoğu zaman belirsiz olduğunu belirtmek gerekmektedir. Fakat internet çağı tanımlamasından sosyal medya çağı tanımlamasına geçiş yapılan günümüzde sosyal medya alanında bireyler, gruplar, işletmeler, devletler gibi terör örgütleri de var olma ihtiyacı hissetmektedirler. Terör örgütlerinin bilinçli veya bilinçsiz şekilde bıraktıkları sosyal medya izlerinin takip edilmesi ve diğer toplama türleriyle desteklenmesi; eylemlerin önlenmesinden gizli ilişkilerin ortaya çıkarılmasına, kilit isimlerin ele geçirilmesinden finans kaynaklarının kesilmesine, teknolojik sevilerinin öğrenilmesinden güncel yönelim sahalılarının belirlenmesine kadar geniş bir çerçevede veri sağlayabilmektedir.

Terörist grupların veya radikalleşme eğilimindeki bireylerin internet ve sosyal medya kullanmaları giderek artmaktadır. İletişim, sempatanlara ulaşma, planlama yapma, yeni bir tür izleyici kitlesi yaratma, maddi kaynak oluşturma gibi sebepler bu yönelimin arkasındaki nedenlerdendir (Chen, 2011:319-320). Sosyal medya terör grupları açısından; izleyici kitlenin bulunduğu bir kamu platformu oluşturmakta, kolay ulaşılabilir bir iletişim aracı olarak öne çıkmakta, sempatanlar ve örgüt üyeleri arasında “sosyalleşme” imkânı sunmakta, operasyonel manada siber saldırı fırsatı tanımakta, işbirliği yapacağı ve birliktelik kuracağı gruplara erişme ve ideolojilerinin yayma aracı olarak işlev görmektedir (Brown ve Pearson, 2019:150-151).

Terör örgütlerinin eylem hazırlıklarında veya toplumsal düzeni etkileyecek farklı girişimlerinde sosyal medyanın takibi faydalı bir veri tabanı sunmaktadır. Örneğin twitter üzerindeki akışın yoğunlaşması, hızlanması ve belirli bölgelerde toplanması incelenmesi gereken acil bir durumu oluşturabilmektedir. Hiç şüphesiz sosyal medya platformlarındaki hareketliliği izlemek zor ve yanıltıcı bir çalışma olabilirken, aynı zamanda da ahlaki ve hukuki sıkıntıları beraberinde getirebilmektedir. Fakat açık kaynaklardan toplumsal olayların incelenmesi isyan, kalkışma, toplum içi şiddet ve terörist eylemlerin tespitinde yararlı olmaktadır (Wibberley ve Miller, 2014: 162-165). Bu bağlamda hareketliliği başlatan veya toplumsal tepkiyi suiistimal edip yönlendirmeye çalışan grupların

yöntemlerinin, amaçlarının, etki düzeylerinin ve kullandıklarını paravan kimlik ve idlerin tespiti için çalışmalar önem arz etmektedir.

Terör örgütlerindeki ideoloji veya yönetim değişimi, faaliyet alanlarındaki genişleme veya geri çekilme, diğer örgütlerle ve gruplarla ilişkileri, terör örgütünün etkin olduğu bölgedeki sosyal, kültürel, demografik ve ekonomik koşullar gibi konularda bilgiler açık kaynaklar üzerinden elde edilebilmekte ve böylece örgütün durumu ve gelecekte oluşturabileceği tehdit konusunda analizler yapılabilmektedir (Amble, 2014: 177). Örgüt liderlerinin servis edilen konuşmalarında örgütün amaçları, hedefleri ve ulaştıkları güç hakkında doneler edinmek mümkün olabilmektedir. DEAS'ın yayınladığı kaliteli görsel efektlerle süslenmiş videolar ve En-Nebe, Dabıq, Rumiya ve Konstantiniye dergileri örgütün faaliyet raporları ve propaganda araçları olarak hizmet etmektedir. Bu tür materyallerde her ne kadar yanlış ve yanıltıcı bilgiler olsa da uzman analizciler için sonucunda faydalı olacak ipuçları bulunmaktadır.

Konunun diğer boyutunu da terör örgütlerinin açık kaynakları kullanarak istihbarat üretmeleri oluşturmaktadır. Terör örgütleri de stratejik, taktiksel ve operasyonel seviyelerde istihbarata ihtiyaç duyan yapılanmalardır. Bu bağlamda, istihbarat örgütlerine paralel şekilde veri toplama işleminin büyük bir kısmını açık kaynaklardan sağlayabilmektedirler. Pek tabii terör örgütü üyelerinin açık kaynaklara ulaşmalarını engellemenin etkili bir yöntemi bulunmamaktadır; fakat bu alanda etkin olduklarının ön kabulü mücadele için önemli bir noktayı oluşturmaktadır. Gaetano Ilardi (2009) El-Kaide'nin istihbarat faaliyetlerini yazdığı makalesinde, 11 Eylül saldırılarının hazırlık aşamasında ve uygulanmasında örgütün açık kaynaklardan oldukça yararlandığını ifade etmektedir. Eylem planlayıcılarının; uçuş saatlerinden uçaklarla ilgili teknik bilgilere, kokpit yönetiminden eylem karşısında sivil halkın verebileceği tepkiye, hedef olarak seçilen binaların fiziksel yapısından karşı istihbarat faaliyetleri ve takipten kaçma yollarına kadar gerekli bilgilere açık kaynaklardan ulaşabildikleri ortaya çıkarılmıştır.

Terörle mücadelede en önemli başlıklardan birini oluşturan uluslararası işbirliği, tam manasıyla gerçekleştirilmeyen veya sıklığı olması gerekenden düşük olan bir durumdadır. Bu nedenle tüm aktörlerin kazanacağı bir işbirliği düzlemi oluşturmak oldukça önem arz etmektedir. Aksi takdirde terörle mücadelede ortak anlayışın ve mücadelenin oluşması imkansız hale gelmektedir (Saadat, 2020: 2). Açık kaynak istihbaratı paylaşımı bu bağlamda ortak payda oluşturması ve kazan-kazan denklemini oluşturması yönüyle etkili olmaktadır. Terör örgütleri geniş bir alana yayılan elemanlarıyla iletişim ve genel propagandaları için özellikle interneti şifrelenmiş ve açık mesajları için kullanmaktadır. Bu nedenle açık kaynaklardan elde edilenler üzerinden devletler arasındaki paylaşım oldukça önemli bir noktayı oluştururken, terörizm konusunda araştırma yapan amatör kişilerin ve düşünce merkezleri gibi oluşumların paylaşımlarının takip edilmeleri ve iletişim kanallarının açık tutulması daha geniş bir analiz çerçevesi sunabilmektedir (Sims, 2007: 45-46).

Açık kaynakların türleri ve hacmi, internet olarak adlandırılan siber ağın yaygınlaşmasıyla birlikte artış göstermiştir. Günümüzde yapılan açık kaynak takibinin büyük bir bölümü internet üzerinden yapılan paylaşımlar üzerinden gerçekleştirilmektedir. Tam da bu noktada internetin diğer bir boyutunu oluşturan karanlık internet tartışması öne çıkmaktadır. Yapılan yorumlar günümüzde genel olarak gün yüzünde olan internet sahasının, toplam hacmin küçük bir bölümünü oluşturduğu yönündedir. Geleneksel internetin bir uzantısı olarak var olan bu alan için özel yazılım, şifreleme ve browser gerekmektedir. Bu alan yüksek ölçüde internetin bilinen protokollerinin dışında, anonimliğin temel ilke olarak var olduğu ve takip edilmesi oldukça güç bir mecrayı oluşturmaktadır. Bu nedenle internetin karanlık tarafının özellikle yasa dışı ve/veya gizli faaliyetlerin gerçekleştirilmesine imkan sunduğunu ifade etmek mümkündür. Pek tabii karanlık internet suç kapsamına girmeyen alışveriş ve özel iletişim için kullanılabilirdiği gibi, silah satışından yasa dışı eylem planlama görüşmelerine, insan kaçakçılığında siber korsanlığa kadar pek çok suç için de perdeleyici bir mecra olabilmektedir.

Kimliğin ve izlerin saklanabilirdiği, kripto paralar ile ticaret yapılabilirdiği, devlet güçlerinin takibinden kaçma olasılığının yüksek olduğu, iletişimin saklanabilirdiği, diğer gruplarla işbirliği kurulabilirdiği, silah ve yasaklı madde gibi yasa dışı ihtiyaçların karşılanabilirdiği bir alanda terör örgütlerinin var olmaması düşünülemez. Günümüzde terör örgütlerinin teknik ekiplerinin ulaştığı uzmanlık seviyesi, karanlık interneti ne ölçüde kullanabildiklerinin anlaşılması için önemli bir ipucu sunmaktadır. Bu alanda paylaşılan bomba yapım teknikleriyle ilgili eğitim videoları, kaçakçılık rotaları, siber saldırılarla devletten veya kişilerden çalınan bilgiler, paravan şirketlerle ilgili bilgiler terör

örgütlerinin ilgilerini cezbetmektedir. Ayrıca bilinen internette engellemelere, sansüre veya takibe takılan kimi propaganda materyalleri sempatzanlara burada servis edilebilmektedir. Fiziksel olarak bir araya gelemeyen ve diğer yollarla teknik takibe takılan örgüt üyeleri iletişimlerini karanlık internet üzerinden sağlayabilmektedir. Ayrıca terör örgütleri gerçek veya siber eylemleri için burada taşeron hizmet veren kişi ve gruplarla etkileşime girebilmektedir. Böylesi bir eğilim de istihbarat örgütleri için kaçırılmaz bir fırsat yaratmaktadır. Terör örgütleri gibi suç gruplarının veya bireylerin kendilerini nispeten devlet gözetiminden muaf hissettikleri bu alanda, istihbarat çalışmalarını için giderek şekillenmeye başlayan bir ilkeler ve uygulamalar bütünü de ortaya çıkmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Açık kaynak istihbaratı, bir nevi veri ve bilgi madenciliğidir. İstihbarat dünyası kaynak, kaynağa erişim ve kaynağı kullanma en önemli konulardan birini oluşturmaktadır. Kimi zaman toplama için kaynak azlığı, sınırlılığı ve muğlaklığı en önemli sorunu teşkil ederken açık kaynaklar mevzu olduğunda yüklü hacim ciddi bir meydan okumayı ifade etmektedir. Çevrim içi ve diğer kaynaklar, istihbarat örgütleri için devasa bir havuz oluşturmaktadır. Bu havuzda ise yararlanabilecek verilerin, bilgilerin, belgelerin, kayıtların, paylaşımların ve mesajların seçilmesi ciddi bir uzmanlık isterken, sonrasındaki analiz süreci güvenilir istihbarat ürününün ortaya çıkıp çıkmayacağını belirlemektedir.

Günümüzde terörle mücadele çok boyutlu bir yaklaşım gerektirmektedir. Terörle mücadelenin her aşamasında ulusal istihbarat gücü destekleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Terörizmle mücadelenin akademik ve bilimsel yönlerinin öne çıkması, insan temelli ve teknik toplama türlerinin terör örgütlerine karşı zaman zaman etkisiz kalması, terör örgütlerinin sosyal medyada daha görünür olma eğilimleri, devlet çalışanları dışındaki bireylerin terörizm üzerine oldukça yararlı çalışmalarını paylaşmaları gibi konular açık kaynak istihbaratının, toplama faaliyetlerinde tercih sebebi olması sonucunu doğurmaktadır. Çalışma boyunca da ifade edildiği üzere terörizm ideolojisinin yayılması, olası eylemlerin niteliği, örgütsel evrim, faaliyetlerdeki trendler, etki alanları, işbirlikleri ve üye iletişimleri gibi konularda açık kaynak istihbaratı ciddi bir yük üstlenmektedir.

Sonuçlandırırken, terörle mücadelede açık kaynak istihbaratının işlevlerini özetle şu şekilde listelemek mümkündür:

- Terör örgütlerinin doğrudan veya dolaylı şekilde ilişkide olduğu web sayfaları takip edilebilmektedir. Bu sayfalar üzerindeki trafik, duyurular ve iletişim önemli veriler sunmaktadır.
- Sosyal medya platformları üzerinden tahmin bile edilemeyecek kadar veriye ulaşmak mümkün olmaktadır. Terör örgütleri kendilerini tanıtmak, ideolojilerini yaymak, propagandalarını gerçekleştirmek ve sempatzanlarına ulaşmak için neredeyse birer içerik üreticisi haline gelmişlerdir. Toplayıcılar ve analizciler için başta yoğun ve meşakkatli bir iş olan sosyal medya takibi, zamanla değerini kanıtlamaktadır.
- Askeri operasyonlar öncesinde bölgenin fiziki, siyasi ve demografik özellikleriyle ilgili bilgi toplanabilmektedir. Ayrıca arama motorları ve gps aracılığıyla konum tayini yapılabilmektedir.
- Toplumsal olaylardaki yoğunlaşma ve radikalizm, aşırıcılık, nefret söylemi gibi olumsuz durumların yükselişi gözlemlenebilmekte ve karşı çalışmaların yapılmasına olanak sağlanmaktadır.
- Terör örgütleriyle doğrudan bağı görünmeyen kişi, şirket ve sivil toplum kuruluşlarının toplumu etkileme çalışmaları belirlenebilmektedir.
- Farklı terör örgütlerinin araştırılmasıyla tipolojiler oluşturulabilmekte ve örgütsel yapı, saldırı türü, kullanılan yöntemler gibi bilgilerin toplanmasıyla veri tabanları meydana getirilebilmektedir.
- Terörle ilişkili kuruluş, vakıf ve şirketlerin çeşitli bilgileri toplanabilmektedir.
- Açık kaynaklar, biyografik dosyaların hazırlanmasında oldukça etkilidir. Terör örgütü yöneticilerinin, üst düzey sorumluların ve dışarıdan destek sağlayan kilit kişilerin özel bilgilerini açık kaynaklardan ve çeşitli veri tabalarından derlemek mümkün olabilmektedir.

- İletişimin takibinde yararlanılmaktadır. Terör örgütü üyelerinin birbirleriyle, sempatanlarla veya diğer gruplarla açık veya şifreli iletişimleri analiz edilebilmektedir.
- Terör örgütlerinin yürüttüğü propaganda ve psikolojik savaşın kaynağı, yöntemi ve araçları belirlenebilmektedir.
- İnsan temelli ve teknik toplamının imkansız veya zor olduğu, sınır dışında faaliyet gösteren terör örgütlerine yönelik sosyal medyanın, yerel basın ve anlık verilerin yardımıyla bilgiler elde edilebilmektedir.
- Toplananların ve analiz edilenlerin paylaşılmasıyla uluslararası işbirliği ve ortak mücadele gerçekleştirilebilmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, Ü. (2011). İstihbarat, Akçağ, Ankara.
- Ackerman, G. ve Burnham, M. (2019). "Towards A Definition of Terrorist Ideology", *Terrorism and Political Violence*, 1-30.
- Amble, J. C. (2014). "Jihad Online: What Militant Groups Say About Themselves and What It Means for the Counterterrorism Strategy", *Open Source Intelligence in the Twenty-First Century: New Approaches and Opportunities* (Ed: C. Hobbes, M. Moran ve D. Salisbury), Palgrave Macmillan, Londra, 168-184.
- Bellaby, R. (2012). "What's the Harm? The Ethics of Intelligence Collection", *Intelligence and National Security*, 27/1, 93-117.
- Benes, L. (2013). "OSINT, New Technologies, Education: Expanding Opportunities and Threats- A New Paradigm", *Journal of Strategic Security*, 6/3, 22-37.
- Bimfort, M. T. (1958). "A Definition of Intelligence", *Studies in Intelligence*, 2, 73-78.
- Bolz, F., Dudonis, K. J. ve Schulz, D. P. (2002). *The Counterterrorism Handbook: Tactics, Procedures, and Techniques*, CRC Press, Boca Raton.
- Breakspear, A. (2013). "A New Definition of Intelligence", *Intelligence and National Security*, 28/5, 678-693.
- Brown, K. E. ve Pearson, E. (2019). "Social Media, Online Environment and Terrorism", *Routledge Handbook of Terrorism and Counterterrorism* (Ed: A. Silke), Routledge, Londra, 149-164.
- Bury, P. ve Chertoff, M. (2020). "New Intelligence Strategies for a New Decade", *The RUSI Journal*, 165/4, 42-53.
- Cammaert, P. C. (2003). "Intelligence in Peacekeeping Operations: Lessons for the Future", *Peacekeeping Intelligence: Emerging Concepts for the Future* (Ed: B., de Jong; W. Platje, ve R. D. Steele), OSS International Press, Oakton, 11-30.
- Carment, D., Rudner, M. ve Heide, R. L. (2006). "Peacekeeping Intelligence: Extending Partnership and Boundaries for Peacekeeping", *Peace Keeping Intelligence: New Players, Extended Boundaries* (Ed: D. Carment ve R. Martin), Routledge, New York, 1-14.
- Chen, H. (2011). "From Terrorism Informatics to Dark Web Research", *Counterterrorism and Open Source Intelligence* (Ed:U. K. Wiil), Viyana: Springer, 316-341.
- Clark, J. R. (2007). *Intelligence and National Security: A Reference Handbook*, Praeger, Westport.
- Cormac, R. (2013). "Much Do About Nothing: Terrorism, Intelligence and the Mechanics of Threat Exaggeration", *Terrorism and Political Violence*, 25/3, 476-493.
- Crelinsten, R. (2019). "Conceptualising Counterterrorism", *Routledge Handbook of Terrorism and Counterterrorism* (Ed: A. Silke), Routledge, Londra, 363-374.
- Draeger, W. R. (2009). "Take Advantage of OSINT", *Military Intelligence Professional Bulletin*, 35/3, 39-44.
- Drake, C. J. M. (1998). *Terrorist's Target Selection*, St. Martin's Press, New York
- Eijkman, Q. A. M. ve Weggemans, D. (2013). "Open Source Intelligence and Privacy Dilemmas: Is It Time to Reassess State Accountability", *Security and Human Rights*, 23/4, 285-296.
- Eldridge, E., Hobbs, C. ve Moran, M. (2018). "Fusing Algorithms and Analysts: Open-source Intelligence in the Age of 'Big Data'", *Intelligence and National Security*, 33/3, 391-406.

- Farson, S. (1989). "Schools of Thought: National Perceptions of Intelligence", *Conflict Quarterly*, 9/2, 52-104.
- Ganor, B. (2020). "Is One Man's Terrorist Another Man's Freedom Fighter?", *Police Practice and Research: An International Journal*, 3/4, 287-304.
- Gibson, S. (2004). "Open Source Intelligence", *The RUSI Journal*, 149/1, 16-22.
- Glassman, M. ve Kang, M. J. (2012). "Intelligence in the Internet Age: The Emergence and Evolution of Open Source Intelligence (OSINT)", *Computers in Human Computer*, 28, 673-682.
- Gruters, P. C. ve Gruters, K. T. (2018). "Publicly Available Information: Modernizing Defense Open Source Information", *Special Operation Journal*, 4/1, 97-102.
- Gunaratna, R. (2007). "Ideology in Terrorism and Counter Terrorism: Lessons From Al Qaeda", *The Ideological War on Terror: Worldwide Strategies on Counter-terrorism* (Ed: A. Aldis ve G. P. Herd), Routledge, Londra, 21-34.
- Gutfraind, A. (2011), "Targeting By Transnational Terrorist Groups", *Counterterrorism and Open Source Intelligence* (Ed: U. K. Wiil), Springer, Viyana, 9-32.
- Hassan, N. A. ve Hijazi, R. (2018). *Open Source Intelligence Methods and Tools: A Practical Guide to Online Intelligence*, Apress, New York.
- Henricks, S. C. (2017). "Social Media, Publicly Available Information, and the Intelligence Community", *American Intelligence Journal*, 34/1, 21-31.
- Herman, M. (1996). *Intelligence Power in Peace and War*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Hoffman, B. (2006). *Inside Terrorism*, Cambridge University Press, New York.
- Hribar, G., Podbregar, I. ve Ivanusa, T. (2014). "OSINT: A 'Grey Zone'?", *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, 27/3, 529-549.
- Hulnick, A. S. (2002). "The Downside of Open Source Intelligence", *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, 15/4, 565-579.
- Hulnick, A. S. (2006). "What's Wrong with the Intelligence Cycle", *Intelligence and National Security*, 21/6, 959-979.
- Hulnick, A. S. (2010). "The Dilemma of Open Source Intelligence: Is OSINT Really Intelligence", *The Oxford Handbook of National Security Intelligence* (Ed: L. K. Johnson), Oxford University Press, Oxford, 229.
- Ilardi, G. J. (2009). "The 9/11 Attacks: A Study of Al-Qaeda's Use of Intelligence and Counterintelligence", *Studies in Conflict and Terrorism*, 32/3, 171-187.
- Johnson, L. K. (2010). "National Security Intelligence", *The Oxford Handbook of National Security Intelligence* (Ed: L. K. Johnson),: Oxford University Press, Oxford, 3-32.
- Kent, S. (1949). *Strategic Intelligence for American World Policy*, Princeton University Press, Princeton.
- Lerner, K. L. ve Lerner, B. W. (Eds.) (2004). *Encyclopedia of Espionage, Intelligence, and Security: Volume 1-2-3*, Thomson Gale, Detroit.
- Lowenthal, M. M. (2009). *Intelligence: From Secret to Policy*, CQ Press, Washington.
- Marlo, F. H. (1999). "WMD Terrorism and US Intelligence Collection", *Terrorism and Political Violence*, 11/3, 53-71.
- Miller, J. A. (2005). "Turning Open Source Data Into Knowledge About Global Threats", *American Intelligence Journal*, 23, 74-78.
- Mtsweni, J.; Mutemwa, M. ve Mkhonto, N. (2016). "Development of Cyber-Threat Intelligence-Sharing Model from Big Data Sources", *Journal of Information Warfare*, 15/3, 56-68.
- NATO (2001). *Open Source Intelligence Handbook*, The North Atlantic Treaty Organization.
- Newman, E. (2006). "Exploring the 'Roots Causes' of Terrorism", *Studies in Conflict and Terrorism*, 29/8, 749-772.
- Omand, D., Barlett, J. ve Miller, C. (2012). "Introducing Social Media Intelligence (SOCMINT)", *Intelligence and National Security*, 27/6, 801-823.

- Özdağ, Ü. (2013). "Açık Kaynak İstihbaratı", *Dünyayı Yöneten Güç İstihbarat Bilimi* (Ed: S. Yılmaz), Kripto, Ankara, 137-154.
- Price, B. (2017). "Terrorism As Cancer: How to Combat an Incurable Disease", *Terrorism and Political Violence*, 31/5, 1096-1120.
- Quiggin, T. (2007). *Seeing the Invisible: National Security Intelligence in an Uncertain Age*, World Scientific Publishing, New Jersey.
- Richards, J. (2019). "Intelligence and Counterterrorism", *Routledge Handbook of Terrorism and Counterterrorism* (Ed:A. Silke), Routledge, Londra, 395-405.
- Richey, M. K. ve Binz, M. (2015). "Open Source Collection Methods for Identifying Radical Extremists Using Social Media", *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, 28/2, 347-364.
- Rineheart, J. (2010). "Counterterrorism and Counterinsurgency", *Perspectives on Terrorism*, 4/5, 31-47.
- Saadat, S. Y. (2020). "International Cooperation for Counter-terrorism: A Strategic Perspective", *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 15/1, 83-93.
- Sevendsen, A. (2008). "The Globalization of Intelligence Since 9/11: Frameworks and Operational Parameter", *Cambridge Review of International Relations*, 21/1, 129-144.
- Shaffer, R. (2015). "Counter-Terrorism Intelligence, Policy and Theory Since 9/11", *Terrorism and Political Violence*, 27/2, 368-375.
- Shulsky, A. ve Schmitt, G. J. (2002). *Silent Warfare: Understanding the World of Intelligence*, Potomac Books, Washington.
- Sims, J. (2007). "Intelligence to Counter Terror: The Importance of All-Source Fusion", *Intelligence and National Security*, 22/1, 38-56.
- Smelser, N. J. (2007). *The Faces of Terrorism: Social and Psychological Dimensions*, Princeton University Press, Princeton.
- Steele, R. (1995). "The Importance of Open Source Intelligence to the Military", *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, 8/4, 457-470.
- Steele, R. (2010). "Human Intelligence: All Humans, All Minds, All the Time", *Strategic Studies Institute*, 17.
- Stepanova, E. (2008). "Terrorism in Asymmetrical Conflict: Ideological and Structural Aspects", *SIPRI Research Report 23*, Oxford University Press, Oxford.
- Stottlemire, S. A. (2015). "HUMINT, OSINT, or Something New? Defining Crowdsourced Intelligence", *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, 28/3, 578-589.
- Stout, M. ve Warner, M. (2018). "Intelligence is As Intelligence Does", *Intelligence and National Security*, 33/4, 517-526.
- Treverton, G. F. (2004). *Reshaping National Intelligence for An Age of Information*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Wark, W. K. (1993). "Introduction: The Study of Espionage: Past, Present, Future", *Intelligence and National Security*, 8/3, 1-13.
- Warner, M. (2002). "Wanted: A Definition of Intelligence", *Studies in Intelligence*, 46/3, 15-22.
- Wibberley, S. ve Miller, C. (2014). "Detecting Events from Twitter: Situational Awareness in the Age of Social Media", *Open Source Intelligence in the Twenty-First Century: New Approaches and Opportunities* (Ed: C. Hobbes, M. Moran ve D. Salisbury), Palgrave Macmillian, Londra.
- Wiil, U. K. (2011). "Counterterrorism and Open Source Intelligence: Models, Tools, Techniques, and Case Studies", *Counterterrorism and Open Source Intelligence* (Ed: U. K. Wiil), Springer, Viyana, 1-9.
- Williamson, M. (2009). *Terrorism, War and International Law: The Legality of the Use of Force Against Afghanistan in 2001*, Ashgate, Surrey.
- Yılmaz, S. (2019). *Temel İstihbarat: Toplama, Analiz ve Operasyonlar*, Kripto, Ankara.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).
4. Bu makale için etik kurul izni gerekmemektedir (Ethics committee permission is not required for this article).